

la

núm. 219

L'INSTITUT AGRÍCOLA

Drecera

Setembre-Octubre 2026

Revista de la Patronal Agrària de Catalunya fundada el 1851

5€

www.institutagricola.org

**EMPRESA AGRÀRIA,
BIODIVERSITAT I TERRITORI**

175
anys

L'INSTITUT
AGRÍCOLA
CATALÀ DE SANT ISIDRE

1851-2026

4 INNOVACIÓ

Europa vol prémer l'accelerador de la innovació agroalimentària

8 ECONOMIA

El sector vitivinícola afrontant la seva gran transformació: adaptar-se al canvi climàtic i al nou consumidor

12 OPINIÓ

¿Hay que regular la IA? - Javier Santacruz

14 TERRITORI

De Qui és Catalunya?

15 175 ANIVERSARI

Empresa Agrària, Biodiversitat i Territori

16 RECULL DE PREMSA

*El Campo Agoniza
Manuel Pimente – The Objective*

20 EUROPA

L'últim EUROBARÒMETRE mostra que el 95% dels europeus consideren que l'agricultura i les zones rurals són importants per al futur d'Europa

22 EMPRESA

Foment del Treball presenta el Llibre Blanc sobre l'Absentisme Laboral on reclama una reforma

Amb el suport de:

la Drecera

Director:

Josep Maria Majó

Redacció, Administració i Publicitat:

Plaça Sant Josep Oriol, 4 - Barcelona 08002

Tel. 93 301 16 36

E-mail: info@institutagricola.org

Impressió:

OFFSET INFANTA

Suscripció anual:

30 euros

Dipòsit Legal:

B - 23.784 - 1993

LA DRECERA expressa la seva opinió mitjançant l'Editorial. Les informacions i opinions expressades en els articles signats són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

Associada a l':

175 anys de L'Institut Agrícola al costat de les empreses i el progrés

La signatura de la constitució de l'Institut Agrícola el 22 de maig de 1851 al Saló d'Agricultura del Palau de la Diputació de Barcelona no va ser només un altre acte burocràtic; va ser la llavor d'una estructura empresarial i civil que ajudaria a transformar Catalunya. Des d'aquells primers 107 membres liderats per Joaquim Desvalls i Sarriera fins avui, l'entitat ha demostrat una capacitat única per cavalcar els segles sense perdre la seva brúixola: la defensa de la propietat privada, la promoció de la modernització tecnològica i la projecció de l'empresari agrícola com a pilar de la llibertat econòmica.

La història de L'Institut és la història del progrés tècnic i d'infraestructures del país. La seva influència directa en fites com la construcció del Canal d'Urgell el 1853 – que encara abasteix el territori avui dia – o la vigilància per assegurar que l'expropiació de terres per part del Pla Cerdà el 1860 fos justament remunerada, mostren un pragmatisme centrat en els resultats. Aquesta visió va connectar ràpidament la ciència amb el mercat: des dels assajos del primer xampany català el 1862 al Laboratori de Química de L'Institut, dirigit per Luís Justo Villanueva, que va introduir també la pasteurització, l'entitat va entendre abans que ningú que el camp del futur es conreava en aules i laboratoris. D'aquí la seva determinació de fundar escoles agrícoles i promoure, junt amb la Diputació de Barcelona l'Escola d'Agricultura el 1894.

Però el llegat de L'Institut Agrícola transcendeix els marges dels cultius. La seva influència social és tan profunda que una reunió a la seva seu el 1902, convocada pel seu aleshores president Ignasi Girona, va donar lloc a la idea de crear un "Fons de Jubilació" que acabaria convertint-se en La Caixa de Pensions per a la Vellesa i l'Estalvi, el germen de l'actual La Caixa.

El veritable valor d'una institució es mesura en la seva capacitat de resistir i proposar projectes en temps de crisi. L'Institut ho va demostrar lluitant contra la plaga de la fil·loxera el 1879, també plantant cara a la Llei de Contractes de Conreu a la històrica Assemblea de Madrid de 1934, i acompanyant la molt complexa integració d'Espanya a la Unió Europea el 1986. Avui, lluny de la complaença nostàlgica, l'organització continua lluitant batalles contemporànies crucials: des de la defensa del sector del Cava fins al repte a les rigideses de la Xarxa Natura 2000 i les Zepas que frenen la productivitat en zones crítiques com el Delta del Llobregat o el Canal Segarra-Garrigues.

Amb una vicepresidència a Foment del Treball i presència a la Junta Directiva de CEOE, L'Institut Agrícola afronta els seus 175 anys des de la seva seu al Palau Fivaller amb la mateixa premissa amb què va néixer: la defensa del territori i l'emprenedor són la base d'una societat lliure. Ahir amb el canal d'Urgell, avui a través de la revista La Drecera i el treball per influir a les polítiques de Catalunya, Espanya i la UE, L'Institut continua demostrant que l'agricultura no és el passat, sinó el motor estratègic del futur.

EUROPA VOL PRÉMER L'ACCELERADOR DE LA INOVACIÓ AGROALIMENTÀRIA

La Comissió Europea ha posat sobre la taula una de les apostes més ambicioses dels darrers anys per modernitzar tot el sector agroalimentari. Amb la nova estratègia de recerca i innovació, basada en els plans de treball **AgRI 2040** i **Food 2040**, Brussel·les pretén reduir la distància entre el camp, els laboratoris i el mercat impulsant-ne les startups, reenganxant-se al potencial de la Intel·ligència Artificial i de la biotecnologia i, fins i tot, reforçant amb noves vies de recerca la seguretat alimentària. Tot, per descomptat, amb una clara òptica de no retrocedir geopolíticament.

Aquest mes de setembre la Comissió ha publicat oficialment el nou document marc: **“Nou enfocament estratègic de la recerca i la innovació per a una agricultura, una silvicultura, unes zones rurals i uns sistemes alimentaris competitius, resilients i sostenibles”**.

Es tracta d'un posicionament institucional que parteix d'un diagnòstic clar: Europa continua sent una potència científica en agricultura, alimentació i bioeconomia, però des de fa anys presenta dificultats evidents per a cristal·litzar tot aquest coneixement en empreses innovadores, en productes comercials amb pes econòmic internacional i, sobretot, en guanys de productivitat.

EUROPA INVESTIGA MOLT, PERÒ TRANSFORMA MASSA POC EL MERCAT AGROALIMENTARI

L'executiu europeu adverteix que la inversió en tecnologies agroalimentàries ha patit un sotrac significatiu durant els darrers anys (un 67% entre el 2020 i el 2024) i que la distància respecte als Estats Units, el Canadà i altres competidors globals s'està eixamplant. Per això, aquest nou enfocament posa, ara sí, la competitivitat i la innovació al mateix nivell d'urgència que ha fet els darrers anys amb la sostenibilitat. L'objectiu ara no és produir només de manera més respectuosa amb el medi ambient, sinó també ser capaços de garantir que les empreses europees podran tancar el cercle de desenvolupar, comercialitzar i rendibilitzar les tecnologies que han de definir l'agricultura i l'alimentació del futur.

La gran novetat d'aquest pla és la mirada cap a l'ecosistema emprenedor. La Comissió reconeix que molts projectes emergents moren abans d'arribar a bon port perquè les empreses emergents troben barreres financeres, reguladores i administratives massa elevades. Per a revertir-ho, vol reforçar la participació de les *startups* i de les pimes més innovadores, tant del món agrícola, com de la indústria del processament alimentari, en tots aquells programes europeus de recerca i facilitar l'accés a instruments de finançament menys burocràtics per escalar tecnologies i avançar les etapes que permetin la comercialització definitiva.

En aquest sentit, preveu acostar òrgans ja existents com el **Consell Europeu de la Innovació** o l'**Institut Europeu de la Innovació i la Tecnologia** (EIT). I ho vol fer de pressa: amb una caixa d'eines de finançament que hauria d'estar disponible abans de finals de 2027.

D'altra banda, Europa troba a faltar més experts empresarials i de mercat en l'avaluació dels centenars de projectes de recerca europeus que es lliuren cada any. En aquest sentit, el missatge també és força clar: a partir d'ara no n'hi hauria d'haver prou amb l'excel·lència científica, sinó que caldrà pensar des del principi quin impacte comercial pot arribar a tenir una idea o hipòtesi de recerca dins del sector i com de realista en pot arribar a ser l'adopció real.

ANGLICISMES COM ELS 'LIVING LABS' I LES 'SANDBOXES' PER A PROVAR ABANS DE REGULAR

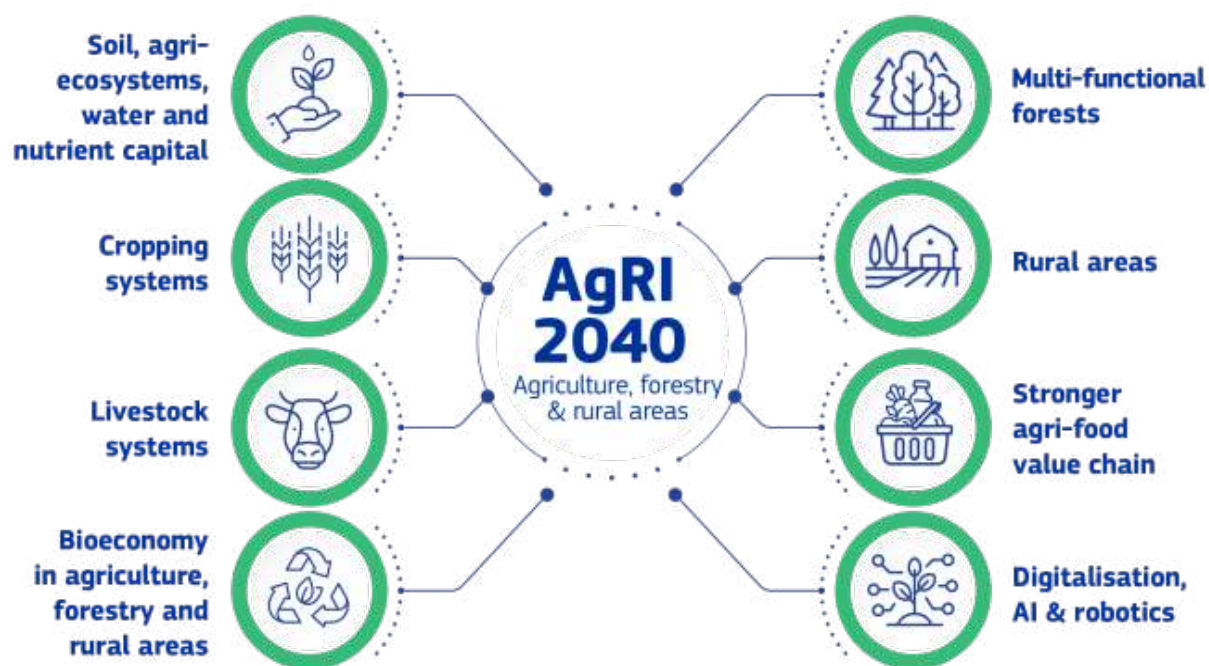
Una altra de les novetats són els espais d'experimentació agroforestal i científicotècnics. En aquest cas, trobem dos termes que la UE ja ha posat en marxa i que alguns Estats membres han promogut fins a l'àmbit municipal.

El primer, els **entorns controlats de proves** o **regulatory sandboxes**. Són espais delimitats tant temporalment com territorial en què hi ha flexibilitat de la normativa: des d'una parcel·la agrícola o un polígon industrial durant uns mesos, fins a tot un centre tecnològic durant diversos anys. El concepte rau en què grups d'investigació, agents públics i empreses puguin experimentar conjuntament o separada amb noves tecnologies mentre que els organismes reguladors aprenen sobre riscos i oportunitats. És, doncs, un model que podria resultar especialment òptim per a la producció de nous aliments, tractament d'espècies invasores, aplicació de fertilitzants, maquinària en fase de proves o models de negoci pioners i reduir-ne el temps fins que arriben al mercat sense comprometre la seguretat alimentària o la protecció dels consumidors de tot un territori.

D'altra banda, hi ha els **laboratoris vius** o **living labs**, que apareixen com una de les eines centrals del nou model d'innovació europeu. En aquest cas, no són espais físics o temporals, sinó la facilitació administrativa perquè es puguin constituir col·laboracions públicoprivades entre grups de recerca universitaris o privats, petites i grans empreses, institucions públiques, organitzacions empresarials, entitats ciutadanes i de consumidors, que després tinguin una operativitat de debò per a tirar endavant projectes.

Els entorns controlats de proves i els laboratoris vius rau en què grups d'investigació, agents públics i empreses experimentin amb noves tecnologies mentre els reguladors aprenen sobre riscos i oportunitats.

En aquest sentit, **L'Institut Agrícola** segueix de ben a prop les oportunitats que ofereixen els laboratoris vius i els entorns controlats de proves promoguts des de la Unió Europea. Durant els darrers mesos, de fet, la nostra institució és participant directe d'una proposta de projecte europeu que, en cas de ser aprovada en la fase final, podria suposar canvis estructurals i de gran impacte en la gestió agrària dels recursos hídrics a **Catalunya**. A més, ha participat activament des del 2025 en l'**AgroDeltaLab**, la iniciativa continuïsta d'aquestes noves polítiques europees a **Viladecans**, al **Baix Llobregat**.

EL ROL DE LA INTEL·LIGÈNCIA ARTIFICIAL: MONITORAR QUÈ ES CULTIVA FINS A ENTENDRE COM MENGEM

Un altre dels vectors de canvi que aquest document pren sobretot del pla **Food 2040** és, com no podria ser d'altra manera, la incorporació de la Intel·ligència Artificial com a eina per comprendre millor els comportaments alimentaris dels ciutadans. Es planteja aprofitar molt més els volums de dades digitals i la modelització avançada per analitzar millor els patrons de consum, les preferències alimentàries, les tendències emergents i els factors de risc relacionats amb la salut. És un coneixement que ha de poder complementar les estadístiques tradicionals, sobretot enquestes de consum, i ajudar a dissenyar polítiques públiques o recomanacions empresarials.

La IA es percep com un suport que pugui esclarir patrons encara no detectats de tantes dades massives disponibles de, per exemple, les xarxes socials; ha de poder ser una aliada i anticipar demandes dels consumidors, aliments infravalorats o sobrevalorats i urgències sobre salut pública. A més, Europa assenyala que tant la IA com la computació quàntica podrien, els pròxims anys, contribuir en models predictius sobre noves molècules (estabilitzants, conservants o fins i tot ingredients) o optimitzacions dels processos productius més eficients econòmicament i de menys explotació de les matèries primeres.

Es planteja aprofitar molt més els volums de dades digitals i la modelització avançada per analitzar millor els patrons de consum, les preferències alimentàries, les tendències emergents i els factors de risc relacionats amb la salut.

UNA NOVE JUVENTUT PER A LA BIOTECNOLOGIA ALIMENTÀRIA?

Des de fa anys hi ha una disciplina transversal entre ciències biològiques i innovació: és la biotecnologia. Tot i que en l'àmbit de les fermentacions o la proteïna vegetal continua d'allò més pletòrica, fa poques dècades es va veure obligada al fre de mà atesos els impediments dels transgènics a Europa. Ara sembla, però, que la Comissió torna a confiar en el criteri acadèmic per a reforçar l'autonomia comunitària i desenvolupar noves cadenes de valor agroalimentàries. L'aposta abasta des de la fermentació avançada i les biorefineries fins a l'ús de microorganismes per produir ingredients alimentaris, l'aprofundiment en el coneixement del microbioma i l'aplicació de noves tècniques genòmiques. O també per crear variants que previnguin malalties en l'agricultura i la ramaderia en línia amb l'objectiu de construir sistemes alimentaris més resilents i sostenibles.

Tot i això, la biotecnologia té costos molt elevats d'inversió i testeig, que suposen riscos elevats amb inversions inicials prohibitives. Això, en l'argot empresarial es coneix com la "segona vall de la mort" i suposa que moltes empreses emergents no passin mai a una segona fase de treball. D'aquí que Brussel·les prevegi fomentar inversions privades per construir i ampliar plantes pilot i infraestructures de bioprocessament accessibles a les pimes. Un cop més, la idea de validar tecnologies i reduir riscos sense haver d'assumir inversions inicials prohibitives.

L'AQUÍCULTURA I ELS BOSCOS CONTRA LA INFRAUTILITZACIÓ DELS RECURSOS

Una de les pràctiques que està creixent a nivell mundial és l'aquicultura. A la UE, tanmateix, el 67% es troba concentrada a **França, Espanya, Grècia i Itàlia**, especialment centrada en marisc i amb producció d'algues encara molt limitada. Ara, es vol reimpulsar a tota la Unió amb les variants ecològica, *offshore* i multitròfica integrada, reduir la dependència europea de pinsos importats i prevenir malalties que afecten les espècies d'aquesta "ramaderia aquàtica".

I en la mateixa línia, un altre aspecte menys mediàtic però potencialment més transformadors és l'ús sostenible de recursos biològics infrautilitzats o deixats. La visió estratègica de bioeconomia vinculada a AgRI 2040 vol valoritzar la biomassa forestal, actualment al punt de mira per l'onada d'incendis de sisena generació al continent, i convertir-la en productes forestals no fusters. Es vol, doncs, generar noves fonts de matèries primeres i oportunitats econòmiques basades en el bosc.

UNA CURSA QUE EUROPA NO VOL PERDRE

El missatge de fons de la nova estratègia és inequívoc: la UE considera que la innovació agroalimentària és una qüestió de competitivitat geopolítica i no vol continuar enrere. La Comissió ha traslladat tant al Parlament Europeu com al Comitè Econòmic i Social i al Comitè de les Regions que vol agafar per les banyes el nou bou tecno-digital i posar-ne tota la carn a la graella perquè els sectors agrícoles, alimentaris i forestals facin un salt qualitatiu definitiu en sostenibilitat, seguretat alimentària i sobirania productiva.

Aleshores, si es tracta d'una cursa, com n'és de lluny, la meta, l'any 2040? Quedarà pendent de veure, d'aquí a una dècada i mitja, si aquest pla de mesures s'haurà traduït en una acceleració real de la competitivitat europea en el panorama agroalimentari internacional. També sabrem llavors si les grans promeses sobre la IA agrícola, la nutrició personalitzada o la revalorització del bosc hauran esdevingut una autèntica revolució dels nostres sectors o si, una vegada més, hauran estat paper mullat i una simple declaració d'intencions, amb altres continents molt per davant del nostre.

El sector vitivinícola afrontant la seva gran transformació: adaptar-se al canvi climàtic i al nou consumidor

El sector vinícola s'enfronta a un procés de transformació profund: des de mitjans de la darrera dècada, els efectes del canvi climàtic i els patrons de consum han estat redefinint les condicions en què opera pel que fa a la seva sostenibilitat. En aquest context, millorar la resiliència de la producció amb varietats més resistents a noves condicions climàtiques i respondre a noves preferències de consum són objectius inevitables. A Espanya, l'adaptació ja està en marxa, amb una recuperació creixent de varietats autòctones millor aclimatades a l'estrès tèrmic i hídric, una presència més gran de vins més lleugers i un compromís cada cop més ferm amb la qualitat i la diferenciació. Tanmateix, el sector encara té marge per recórrer per transformar la manera com comercialitza i captura valor, especialment als mercats internacionals.

CaixaBank Research

Pedro Álvarez Ondina, Economista

DOBLE REPTA ESTRUCTURAL PER AL SECTOR VINÍCOLA

El vi ocupa un lloc únic en el sector agroalimentari espanyol. No només per la seva rellevància econòmica – Espanya té la major superfície de vinyes del món i és un dels principals productors i exportadors internacionals – sinó també per la seva estreta relació amb el territori, la cultura i la dieta mediterrània. A nivell global, i especialment entre els productors europeus, el sector del vi està experimentant una profunda transformació que està alterant alguns dels fonaments sobre els quals ha sostingut el seu desenvolupament durant dècades. A diferència d'altres episodis de caràcter cíclic, els canvis actuals afecten simultàniament l'oferta i la demanda, configurant un entorn més complex i incert per a productors i comercialitzadors.

Pel costat de l'oferta, la producció global de vi ha mostrat una tendència a la baixa en els darrers anys, especialment entre els productors europeus. Tot i que la superfície global de vinyes s'ha mantingut relativament estable, els rendiments han caigut significativament (amb l'excepció d'Argentina i Sud-àfrica). El canvi climàtic és al centre d'aquest desenvolupament: la freqüència i intensitat creixent dels fenòmens meteorològics adversos incrementa la volatilitat dels cultius i dificulta la planificació.

Un segon canvi estructural s'afegeix a aquest repte:

Espanya cuenta con la mayor superficie de viñedo del mundo y es uno de los principales productores y exportadores. Sin embargo, los rendimientos se han reducido a causa del cambio climático

la transformació de la demanda global de vi. Des de mitjans de la darrera dècada, el consum global ha anat en una trajectòria descendent i el 2025 va ser aproximadament un 3% inferior a la mitjana dels cinc anys anteriors. Darrere d'aquesta tendència hi ha múltiples factors, incloent-hi canvis en els hàbits de consum de les generacions més joves, una major preocupació per la salut i la moderació en el consum d'alcohol, així com la creixent competència d'altres begudes no alcohòliques. La caiguda no afecta tots els productes ni tots els consumidors per igual: el consum diari i tradicional està disminuint més fortament, i les propostes associades a la qualitat, l'origen i les formes de consum més vinculades a l'oci, la gastronomia i les experiències són més resistents.

Davant d'aquest nou escenari, la qüestió ja no és només com produir vi en condicions meteorològiques més adverses o com respondre a una demanda més feble, sinó com adaptar l'oferta a una realitat diferent.

La competitivitat dependrà cada cop menys només del volum i més de la capacitat del sector per innovar, diferenciar els seus productes, incorporar varietats més resilient, arribar a nous consumidors i generar un major valor afegit.

L'AUGMENT DE TEMPERATURES OBLIGA A REDIBUIXAR EL MAPA VITIVINÍCOLA

La producció de raïm per a l'elaboració de vi està estretament condicionada pel clima durant tot el cicle vegetatiu. Fenòmens com les gelades tardanes, la sequera, les onades de calor o la calamarsa poden afectar tant els rendiments com la qualitat de la collita. Entre tots ells, la temperatura juga un paper especialment important, ja que determina la velocitat de desenvolupament de la vinya, modifica el calendari fenològic i condiciona l'equilibri entre sucres, acidesa i compostos aromàtics. Així, el canvi climàtic no només planteja un problema de quantitat: també afecta el perfil del vi i la capacitat de preservar les característiques que identifiquen cada zona productora.

Calendari meteorofenològic sobre el procés de producció de raïm per a vinificació

Font: CaixaBank Research, a partir de dades del MITECO

El canvi climàtic no només afecta a la producció, sino al perfil del vi i a la capacitat de preservar les característiques que identifiquen a cada zona productora

Les dades provincials indiquen que aquests efectes ja són visibles a Espanya. Entre 2015 i 2025, les principals províncies productores van registrar augments generalitzats de les temperatures màximes, especialment intensos en territoris com Valladolid, Ciudad Real, La Rioja i Tarragona. Relacionant aquesta evolució amb els rendiments observats en campanyes recents, es pot veure una associació negativa: les províncies que han experimentat un escalfament més gran tendeixen a mostrar un pitjor rendiment de producció en comparació amb la seva mitjana històrica. Tot i que aquesta relació no és uniforme i també depèn de factors com la disponibilitat d'aigua, el tipus de sòl, l'altitud o les varietats cultivades, les evidències suggereixen que el canvi climàtic està augmentant la volatilitat dels cultius i dificultant mantenir els nivells de productivitat que tradicionalment caracteritzaven algunes de les principals zones productores d'Espanya.

NO NOMÉS HI HA MENYS DEMANDA DE VI, SINÓ QUE TAMBÉ ES CONSUMEIX D'UNA MANERA DIFERENT

Juntament amb els reptes derivats del canvi climàtic i la creixent competència internacional, el sector espanyol afronta una transformació en la demanda. El consum per càpita de vi ha anat disminuint durant dècades als mercats europeus tradicionals i Espanya no n'és una excepció. Darrere d'aquesta tendència hi ha factors demogràfics, canvis en els hàbits de consum i un vincle més baix entre les generacions joves i el vi.

Entre 2019 i 2025, el consum de vi a les llars va caure un 11,7%, en comparació amb la caiguda del 7,1% registrada per les begudes en conjunt, segons el **Panell de Consum Domèstic** del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació. Tanmateix, l'evolució ha estat desigual: és a dir, es consumeix menys, però també es consumeix de manera diferent. Mentre el vi negre i la majoria de categories tradicionals perden pes, els vins blancs i rosats guanyen quota, reflectint una preferència creixent per productes lleugers adaptats a formes de consum més vinculades a l'oci, la gastronomia i les experiències.

Aquestes mateixes tendències també s'observen fora de casa, malgrat el bon moment que viu el sector de la restauració a Espanya, impulsat pel dinamisme del sector turístic.

De la mateixa manera, els vins d'agulla i semi-escumosos i en formats tradicionals com les ampolles són les categories que perden més quota. D'altra banda, els vins coberts per una Denominació d'Origen Protegida o un IGP mostren una major capacitat de resistència, cosa que indica una demanda cada cop més orientada de productes diferenciats amb un valor afegit més gran.

La dimensió generacional és especialment rellevant. Tot i que el consum gairebé no varia entre les llars més grans, disminueix aproximadament un 45% entre els menors de 35 anys, especialment entre joves independents i parelles sense fills. Aquests patrons reflecteixen una pèrdua de pes de vi en els hàbits diaris de les noves generacions, en un context marcat per una menor predisposició al consum d'alcohol, una major preocupació per la salut i una gamma cada cop més àmplia de begudes substitutives.

En general, l'evidència suggereix que el principal repte per al sector no és només una reducció del volum consumit, sinó una transformació mateixa de la demanda. El consum freqüent està disminuint mentre que el consum més ocasional vinculat a l'oci, la gastronomia i l'experiència guanya rellevància. Els consumidors compren menys vi, però mostren una major disposició a pagar per productes associats a l'origen, la qualitat, la sostenibilitat o el turisme del vi. Al mateix temps, estan sorgint noves oportunitats en segments com els vins baixos en alcohol o sense alcohol. La capacitat de respondre a aquestes noves preferències serà un dels principals determinants del creixement futur del sector.

COM RESPON L'OFERTA DEL SECTOR DEL VI A LA TRANSFORMACIÓ?

El nou context del canvi climàtic ha obligat el sector a anar més enllà de les respostes a curt termini a cada collita. Fins ara, s'han observat dues estratègies complementàries principals:

- (i) el desenvolupament i la implementació de varietats PIWI (*Pilzwiderstandsfähig* o «resistents a fongs»), dissenyades per augmentar la resistència a malalties fúngiques i reduir significativament l'ús de tractaments fitosanitaris, contribuint així a una viticultura més sostenible;
- ii) la recuperació i revaloració de varietats de raïm més adaptades a les condicions climatològiques actuals.

Les varietats PIWI redueixen costos i dependència dels productes fitosanitaris, i s'utilitzen principalment entre els productors d'Europa Central. Per la seva banda, tal com es mostra a la taula següent, el sector espanyol destaca per l'ús de varietats autòctones de raïm mediterrània, tradicionalment adaptades a condicions caloroses i seques, la rusticitat i tolerància de les quals a l'estrès hídric constitueixen un avantatge competitiu en un escenari de canvi climàtic.

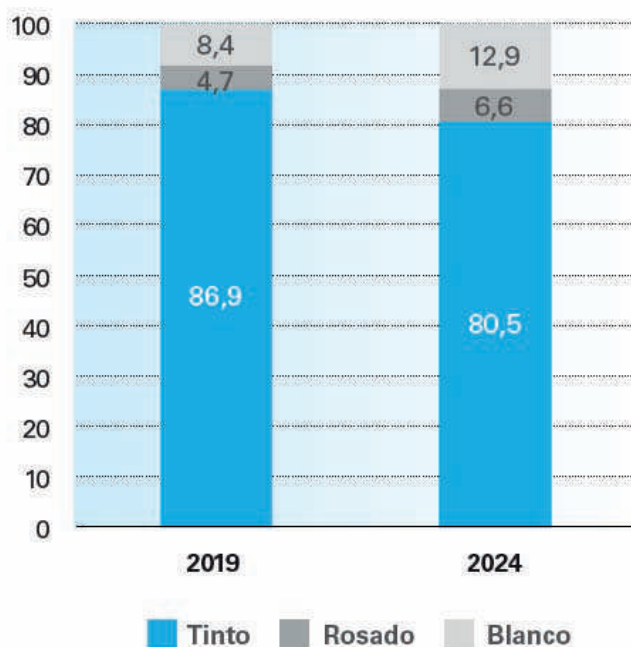
D'altra banda, la composició de producció mostra que el sector vinícola espanyol també respon, encara que de manera gradual, als canvis en les preferències dels consumidors esmentats anteriorment. Els vins blancs i rosats guanyen pes (tot i que els tints continuen predominant), i hi ha una alta presència de vins DOP. En conjunt, tot i que els vins negres i envellits continuen ocupant una posició central en l'oferta espanyola, la diversificació cap a blancs, rosats i vins més joves també està augmentant. D'aquesta manera, el sector manté la seva oferta tradicional per a consumidors més grans o per a aquells disposats a pagar (perfil de consum més tradicional), mentre amplia gradualment la seva gamma per atreure perfils més joves i respondre a noves formes de consum més ocasionals i informals. Tot sembla indicar que aquest canvi serà molt més evident en les properes dècades.

L'OFERTA DE VI S'ADAPTA GRADUALMENT A LES PREFERÈNCIES NOVES DEL CONSUMIDOR

Tanmateix, l'adaptació de l'oferta espanyola és menys evident en la seva estratègia d'exportació. Tot i que els preus mitjans d'exportació han augmentat en totes les categories principals, la composició de les vendes a l'estranger gairebé no ha canviat: els vins a granel continuen representant més de la meitat del volum exportat i els vins embotellats han perdut pes relatiu. Com a resultat, Espanya continua sent una potència exportadora en termes de volum, però avança més a poc en termes de valor afegit.

El progrés més visible es concentra en els segments de més alta qualitat i diferenciació, els preus mitjans dels quals han augmentat significativament. Tanmateix, el seu guany limitat de quota dins del total exportat suggereix que la transformació del model d'exportació cap a categories de valor més altes continua sent un dels principals reptes del sector.

Producció segons el tipus de vi
% sobre el total produït

Nota: Només es pren l'exemple de la DOP Rioja per veure la producció segons el tipus de vi i segons la maduració, perquè és l'únic que fa aquesta separació a les seves estadístiques.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades de l'OIVE i del Consell Regulador DOP Rioja.

¿Hay que regular la IA?

«Lo que está pasando con la IA es lo mismo que ha sucedido en anteriores revoluciones tecnológicas»

Por Javier Santacruz Cano
Economista y Analista Financiero
Jefe del Servicio de Estudios del Institut Agrícola

Permítanme trasladarles unas primeras reflexiones sobre el gran tema de conversación de los últimos días tanto en Europa como en Estados Unidos, que no es otro que los «peligros» de dejar que la inteligencia artificial (IA) siga desarrollándose tal como lo ha hecho hasta la fecha y la necesidad de regular su crecimiento. **Lo que voy a decir a continuación es muy preliminar**, es casi pensar en voz alta, pero creo que puede ser útil para otras personas que estén en el mismo punto que yo.

Como resumen de lo que estoy pensando, creo que lo que está pasando con la IA es lo mismo que ha sucedido en anteriores revoluciones tecnológicas, que es el peligro de que los dos o tres principales innovadores decidan frenar para conservar su poder, repartirse el mercado e instrumentalizar la ley para utilizarla a su favor. El movimiento simultáneo de **OpenAI, Anthropic y SpaceX** (Elon Musk) a favor de una regulación de la IA junto a un continuo ir y venir de noticias (producidas por ellos mismos) de supuestos excesos en el terreno militar, de la salud o el político, cuanto menos, nos debería llevar a hacernos preguntas: ¿por qué ahora? ¿qué no sabemos que está pasando? ¿es cierto o exagerado lo que están diciendo sobre posibles autogolpes generados por la máquina?

Desconozco los entresijos técnicos de los modelos de IA y, por eso, **solo haré algunas consideraciones desde la perspectiva estrictamente económica.**

Los economistas sabemos que la innovación ha llegado a un punto tal que las fronteras de posibilidades de producción se borran a una velocidad espectacular, cosa que siempre es una excelente noticia para la economía. **Ahora bien, es necesario tener en cuenta otros factores fundamentales que explican a largo plazo el crecimiento**, siendo uno de los más importantes la calidad institucional, la cual engloba desde la estabilidad del marco legal hasta la ausencia de posiciones de dominio artificiales creadas o permitidas por el Estado, pasando por la seguridad, la defensa y otras cuestiones del ámbito geopolítico.

En este punto es en el que nos encontramos. No discuto que existan riesgos muy notables en el desarrollo de la IA. Obvio: si hay beneficios, tiene que haber costes, y de lo que se trata es de elaborar un buen análisis coste-beneficio para ser conscientes de qué oportunidades tenemos y qué riesgos pueden existir. Lo que sí puedo hacer es comparar **el patrón de conducta del desarrollo de la IA con anteriores cambios** que transformaron la economía del momento.

Recurriendo a los manuales de historia económica, en una primera lectura salen varios precedentes históricos, algunos lejanos en el tiempo y otros más cercanos.

Antes de entrar en detalle, conviene distinguir entre generar un derecho de propiedad que protege a un innovador durante un tiempo (lo que denominamos «patente», que en ningún momento supone cerrar el mercado, ya que se conocen los entresijos de la innovación y **cada posible competidor busca mejorar el producto o servicio**) y un pacto colusorio que «cierra» un mercado a la entrada de nuevos competidores, protegiendo la cuota de mercado de cada innovador.

De esta última forma se comportaron los gremios durante la Edad Media. Pero el primer caso claro de colusión para crear un espacio blindado para nuevos competidores lo protagonizaron **James Watt y Matthew Boulton** con la máquina de vapor a mediados y finales del siglo XVIII. Consiguieron el favor político para extender durante décadas su duopolio de explotación comercial de la tecnología, enmascarados detrás de una patente, pero que en realidad operaba como un cierre total del paso a otros innovadores. Cuando se acabó este régimen especial, a principios del siglo XIX, es cuando aparece la *collective invention*, que consistía en la publicación sistemática de las mejoras de la máquina y, con ello, avanzar más rápido en la extensión del nuevo mercado.

Otro caso paradigmático es el del **imperio Rockefeller**, del cual ha terminado siendo más conocida su caída (la aprobación de la primera ley antimonopolio a principios del siglo XX) que la forma en que se creó. Una de las claves de la Standard Oil fue el control, junto a otros tres competidores, del transporte ferroviario de

petróleo y productos refinados. **Un modelo muy eficiente** de economías de escala, pero que tenía como contrapartida la creación de un inmenso oligopolio que costó años deshacerlo.

Finalmente, en el campo de la energía y las telecomunicaciones, ya en el siglo XX, dos casos muy llamativos: uno, el cártel de **Osram, Philips y General Electric**, que repartía cuotas de mercado para la fabricación y venta de bombillas. Otro, el desarrollo de la radio, protagonizado por **RCA, General Electric, Westinghouse y AT&T**, las cuales compartían derechos tecnológicos y se repartían determinados ámbitos de negocio, lo cual acabó con la intervención de la autoridad de competencia norteamericana.

Posiblemente haya más ejemplos e incluso sean analogías todavía más explícitas con respecto a lo que puede estar ocurriendo con la IA. Sin embargo, no debemos **perder de vista que un posible pacto** (tácito o explícito) de estas características es un equilibrio débil, puesto que existen beneficios a largo plazo para el primero que rompa el acuerdo. De esto dependerá la observación estrecha a los competidores que quedan fuera, especialmente Meta (Zuckerberg), cuya posición es siempre inquietante.

Obviamente, los competidores chinos (**con DeepSeek a la cabeza**) no se quedarán quietos tampoco, pero sí pueden verse perjudicados por una colusión que obtenga una regulación que impida el acceso a un gran mercado de datos como el europeo o el americano. Por muy grande que sea China y su área de influencia, el objeto de deseo de la IA china no es su país, sino Occidente, el gran «mercado de datos» con el que podrán alimentar (e influir) a sus algoritmos.

Artículo publicado en *The Objective*
el 28 de septiembre de 2026

De qui és Catalunya?

Dels urbans i els rurals, dels treballadors i els empresaris, dels expropiats i els propietaris, dels militants i els silenciosos, dels cremats i els incombustibles, dels nadius i els immigrants, dels arrendadors i els arrendataris, dels industrials i els artesans, de les dispersions i les associacions, dels dependents i els independents, dels abandonats i dels cobejats, del secà i del reg, dels dispersos i dels concentrats, dels extensius i dels intensius, dels servits i els servidors, dels representants i els representats, dels subvencionadors i els subvencionats, dels integradors i els integrats, dels productors i els elaboradors, dels compradors i els venedors, dels protectors i els protegits, de les denominacions i les indenominacions, de les societats anònimes i les cooperatives, dels globals i els locals, dels visitants i els visitats, dels hostes i els turistes, dels conversos i els diversos.

10:00 h - 10:30 h	Cafè Inicial
10:30 h - 10:45 h	Benvinguda Josep Sánchez-Llibre , President de Foment del Treball Nacional Josep Maria Mateo , President de L'Institut Agrícola Català de Sant Isidre
10:45 h - 11:15 h	Ponència principal Manuel Pimentel , Enginyer Agrònom i Doctor en Dret
11:15 h - 11:35 h	Ponència 1 Arantza Pérez Oleaga , Directora Forestal d'ASPAPL i Vicedegana del Colegio Oficial de Ingenieros de Montes
11:35 h - 11:55 h	Ponència 2 Josep Palau , CTO -Chief Technical Officer- de Freixenet Iberia
11:55 h - 12:10 h	Sessió de preguntes i respostes Modera: Javier Santacruz , Economista, Analista Financer i Empresari Agrari Cap del Servei d'Estudis de l'Institut Agrícola
12:10 h - 12:25 h	Documental 175è Aniversari de L'Institut Agrícola Català de Sant Isidre Relator: Baldiri Ros , President d'Honor de L'Institut Agrícola Català de Sant Isidre
12:25 h - 12:45 h	Clausura Institucional Òscar Ordeig , Conseller d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya
12:45 h - 13:45 h	Còctel de celebració

Atención, el campo agoniza

«Nuestros agricultores, ganaderos y pescadores deben poder trabajar en paz y con una rentabilidad razonable que les garantice la continuidad de su explotación»

Por MANUEL PIMENTEL
Ingeniero Agrónomo y Doctor en Derecho

16

El campo agoniza. Los agricultores se arruinan, lenta, inexorablemente. Sus cuentas no salen, su sudor no rinde, sus familias no aguantan. **No saben ya qué sembrar porque los costos ciertos superarán, con creces, a los ingresos inciertos por venir. Y por eso, vuelven a echarse a la calle en tractorada, el próximo 28 de octubre, en Madrid.** Hacen bien. Si no protestan, ¿quién lo hará por ellos? Su lema: «Producimos tu comida, merecemos vivir de nuestro trabajo» es oportuno, respetable y justo. Debemos apoyarlos. Por ellos, por los agricultores, ganaderos y pescadores, pero también por todos nosotros.

Si dejan de producir, los alimentos acelerarán su subida hasta niveles insoportables. No podemos depender de los alimentos procedentes de lugares remotos que hoy pueden estar y mañana no. Más allá del progresivo encarecimiento, correríamos el riesgo de desabastecimiento, en un mundo donde la alimentación se convierte, progresivamente, en una poderosa arma geoestratégica. Precisamos de nuestros agricultores, ganaderos y pescadores. Lo están pasando mal y debemos ayudarles.

España –por tierras y climas diferenciados– dispone de una rica variedad de producciones agropecuarias, que nos convierte en toda una potencia agroalimentaria. Desde los campos cerealistas hasta extensos viñedos; desde las ricas producciones hortofrutícolas de nuestras huertas hasta la cabaña ganadera de dehesas y granjas; desde los olivares hasta la pesca

de bajura y altura, nuestros agricultores, ganaderos y pescadores nos proveen de una rica, variada y sana gama de alimentos.

Pero fue, desde la antigüedad, la conocida como «triada mediterránea», cereal, vid y olivo —pan, vino y aceite— la que nos definiera y caracterizara. Hoy, las tres producciones lo están pasando mal, muy mal. **Cerealistas, viticultores y olivareros sufren unos precios y unos costes que los conducen al callejón sin salida de las pérdidas,** sin que otean, por ahora, salidas en el próximo horizonte.

Los cereales llevan ya unos años malos, malos. **Los cerealistas que han podido, han abandonado el cultivo para plantar arbolado mecanizable, como olivos, almendras o pistachos.** Tantos, que estamos asistiendo a un gran cambio paisajístico. Por ejemplo, en las campiñas andaluzas, los agricultores huyen del cultivo del trigo para plantar olivos y almendros. En La Mancha, pistachos.

En los extensos llanos castellanos, la sustitución es más compleja, debido a su frío invierno. Quien recorra nuestras carreteras podrá observar líneas de arbolado donde durante muchas décadas dominaran los campos de trigo, avena y cebada, en rotación con girasol o legumbres.

Se inicia una nueva campaña cerealista. Urge sembrar. Pero, vistos los costes, sabemos que iremos a pérdidas, ¿qué hacemos entonces? **¿No cultivar, sembrar y**

no incurrir en gastos, sembrar pipas sobre pipas, buscar cultivos alternativos? Sí, pero ¿cuáles? Llevamos, como decíamos, unos años francamente malos para los cerealistas.

En términos medios, el cultivo de una hectárea de cereal conlleva unos gastos mínimos de unos 700 euros, que subirán con fuerza en la campaña agrícola que iniciamos. Una producción media de 3.000 kilos de grano —difícil de alcanzar en muchas zonas de secano de España—, a unos 230 euros/Tm de venta, supondrá unos ingresos de 690 euros. Se cultiva a pérdidas, que pueden elevarse hasta los 200-300 euros por hectárea con suma facilidad, por lo que se comen también la subvención.

O sea, no queda nada para llevarse a casa, pagar la luz, la casa, la familia. **Sembrar trigo o cebada, ¿para qué?, se cuestionan en estos momentos decenas de miles de agricultores angustiados** a lo largo y ancho de la geografía española.

El precio del aceite de oliva, tras atravesar unos años de altas cotizaciones —llegaron a rondar los nueve euros por kilo— se está hundiendo. En el momento de escribir estas líneas, el virgen-extra, cotiza a 3,1 €/kg y sin perspectiva de subida. Las importaciones, los aranceles y un aforo estimado que supera los 1,6 millones de toneladas presionan a la baja.

Producir un kilo de aceite cuesta al olivarero entre tres y cinco euros, en función de que sea intensivo regadío o tradicional secano. O sea, que la mayoría entrarán en pérdidas. De hecho, las organizaciones agrarias y cooperativas ya están pidiendo al Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación la activación urgente del mecanismo previsto para la retirada temporal y almacenamiento obligatorio del aceite de oliva. Y mientras esto ocurre, se sigue plantando olivares por falta de otra alternativa agraria.

Y la **vid**, el tercer cultivo de la terna mediterránea dominante, también atraviesa una grave turbulencia. **La caída del consumo, unido al baile de aranceles, ha arrastrado hacia abajo el precio de la uva.** Así, por ejemplo, en La Rioja, el precio de venta de la tinta puede rondar los 0,75 euros el kilo, cuando el coste de producción se sitúa alrededor del euro por kilo. O sea, también, cultivo a pérdidas.

¿Qué hacen, entonces, los productores de la triada mediterránea, la que mayor superficie de cultivo ocupa? Es cierto que **algunas producciones, como**

las hortícolas en general, están en mejores circunstancias, pero sobre ellas pesa el incremento de costes y, sobre todo, el riesgo de abastecimiento de agua. Un momento muy delicado, en suma, que ha vuelto a echar a los agricultores a la calle.

Por eso, ante la perspectiva de ruina, el campo volverá a manifestarse. Con fuerza creciente, además. Ya asistimos las tractoradas europeas de 2024 que lograron, al menos, algo positivo. **Los agricultores, por vez primera en tres décadas, recibieron simpatía y algo de comprensión por parte de la sociedad urbana mayoritaria que los había despreciado** y perseguido hasta entonces. Se paralizaron algunas de las delirantes reformas previstas en la UE y algo cambiaron las miradas y propósitos de cara a la negociación de la nueva PAC por venir.

«En los cereales, se cultiva a pérdidas, que pueden elevarse hasta los 200-300 euros por hectárea»

Se trató de una victoria moral, de una mejora de la autoestima, de un grito «existimos, no queremos desaparecer». Pero poco más. **Aunque se redujo la presión inquisitorial contra ellos, su realidad cotidiana no se modificó.** Mejoraron en algo las formas, pero el fondo se mantuvo inmutable, empobrecedor, desesperanzado.

Y muchos se preguntan: **si yo pago cada día más por los alimentos, ¿por qué, entonces, reciben menos quienes los producen?** ¿Cómo es posible que, en un mundo que reclama más alimentos, los precios agrarios estén rozando mínimos históricos? ¿Por qué, si la cesta de la compra nos cuesta más, los agricultores se arruinan? Y no, no caigamos en la fácil respuesta de argumentar lo de los pérfidos intermediarios, porque la realidad es mucho más compleja.

Las causas son múltiples; resultaría demasiado prolijo entrar en ellas en estas breves líneas. Pero las podemos agrupar en varios conceptos, a saber, **relación oferta/demanda**, en primer lugar. **Fuerza y poder en el mercado**, en segundo. **Inflación de costes**, en tercero; **desplazamiento del valor de la cadena alimentaria hacia procesos y envases como cuarto**; y **cuestiones políticas** —agrarias y generales— y **reglamentarias**, como quinto bloque.

Es cierto que la relación oferta y demanda es muy importante para la fijación de precios. Pero no es la única y, con frecuencia, tampoco la más determinante. Sí que lo ha sido en cereales a granel. **Las buenas cosechas internacionales han creado mercados de oferta, que superaron la demanda mundial, creando excedentes.** Pero este último ejercicio se ha equilibrado bastante, cierto es que con bastante grano almacenado en Ucrania y Rusia por dificultades de comercialización.

Si salieran al mercado de pronto, hundirían aún más los precios. Si no lo hacen bruscamente, los precios se recuperarían y subirían un poco, en opinión de los expertos que leo y escucho. Ahora bien, en todo caso, **¿podemos permitirnos quedarnos sin producción propia de cereales?** Es evidente que no, precisamos garantizar un mínimo de producción estratégica, por si los mercados internacionales se complicaran, algo cada día más probable. **Otra guerra, sequías o cualquier otra causa nos pondría en riesgo de desabastecimiento a los países que, como España, somos deficitarios de grano.**

El juego de **aranceles**, que ha llegado para quedarse durante un tiempo, perjudica nuestras exportaciones mientras que abre el mercado europeo a zonas productoras con menor coste, como ha ocurrido con el aceite de oliva tunecino, con el tomate marroquí o diversas producciones de Mercosur. No entendemos bien la mirada exterior europea. Desde luego, **el juego geopolítico de los alimentos, hasta hoy, lo están pagando sus agricultores.**

Pero, además de lo anterior, el poder de negociación en los mercados tiene una directa repercusión en los precios. Desde los noventa ese poder lo ejerce la gran distribución, con gran capacidad de compra, concentrada en pocas manos, además. **La feroz competencia entre las distintas empresas de supermercados e hipermercados hace que luchen por ofrecer los precios más bajos a sus clientes, ajuste que repercute a sus proveedores y en última instancia a los productores primarios.**

La globalización y la fuerza de negociación de la distribución, además de los avances científicos y técnicos de la producción agraria, hizo que los precios de los alimentos bajaran con fuerza a partir de los noventa. Así, si una familia media española dedicaba el 50% de su renta a la alimentación a principios de los sesenta,

en 2018 apenas le suponía un 14%. Desde entonces ha subido algo, para situarse sobre el 16%. **Al resultar tan abundante y barata la comida desde 2000 a 2020, la sociedad dejó de valorarla.**

La entrada de nuevos y positivos valores, como la sostenibilidad y el respeto al medio ambiente, supuso que la sociedad urbana renegara de la actividad agraria, ganadera y pesquera. Le molestaban las granjas, los regadíos, los invernaderos, los silos, los tratamientos y abonados. Quería un campo para pasear en paz. Vino entonces una persecución moral contra los productores, que fueron señalados como enemigos del medio ambiente y maltratadores de animales, mientras veían cómo sus economías se hundían irremisiblemente.

«A principios de los sesenta, el 70% de lo que se pagaba por la cesta de la compra iba a los agricultores, hoy apenas supera el 20%»

La PAC aún vigente consagró esa mirada. El campo de Europa debía ser para que los europeos puedan pasear tranquilos los fines de semana. Agricultores y ganaderos, fuera. Los alimentos, que los produzcan otros por ahí, a los que no preguntaremos mucho el cómo lo hacen. A los de aquí, los freímos con papeles y restricciones, barra libre para los de fuera, no vaya a ser que se nos encarezcan demasiado las cosas del comer. Parece una burda caricatura, pero es lo que subyace bajo la mayoría de las normas agrarias, medioambientales e hídricas de las últimas dos décadas. Y bien que lo saben quiénes las han sufrido con gran estropicio.

Pero ese ensueño se quebró con el inicio de la desglobalización y el retorno de los aranceles. Suben los costes, se quiebra la seguridad de suministro, se dificulta la cadena alimentaria. Pero, también y de manera muy destacada, **la comida sube porque cada vez consumimos alimentos más preparados y procesados.** Los cambios sociales y familiares han propiciado que cada vez cocinemos menos.

A principios del XX entró la segunda gama de alimentos, **las conservas en lata.** En los sesenta, la tercera,

los congelados, que supusieron toda una revolución para los hogares, que no tardaron en poseer frigoríficos con congelador. A partir de los noventa, la cuarta gama, la de **las verduras limpiadas, cortadas y envasadas**, que facilitaban mucho la tarea de preparar ensaladas. Florette, Primaflor o Veridfresh, por ejemplo, son marcas reconocidas y populares.

Desde 2000 entra en carga la quinta gama, la de **los precocinados y platos preparados**, listos para consumir. En la actualidad se desarrolla la sexta gama, **liofilizados y demás**. Como vemos, a medida que pasa el tiempo se incorporan más servicios a los alimentos que compramos. Así, a principios de los sesenta, el 70% de lo que se pagaba por la cesta de la compra iba a los agricultores, hoy apenas supera el 20%.

Los envases, procesos, elaboraciones, impuestos, etc., se llevan un alto porcentaje de lo que compramos. Por ejemplo, si antes se adquirían garbanzos, te los servían desde un saco a una bolsa que llevábamos. Hoy los compramos en botes de cristal, hervidos y conservados. ¿Cuánto pagamos, entonces, por el cristal, los procesos y la cadena de distribución y cuánto por los garbanzos?

Y en los platos preparados esta desproporción crece. O sea, que solo una parte minoritaria de lo que nos cuesta alimentarnos llega a la agricultura. **Ya no pagamos tanto por comer, estamos pagando porque nos preparen esa comida, ya que no tenemos tiempo de cocinar.** Y esa tendencia va a continuar. No adquirimos agricultura, adquirimos un poco de agricultura con mucho proceso y servicios.

Y como suben impuestos, cotizaciones sociales o alquileres y se incrementan los requerimientos por normas y regulaciones desenfundadas, el encarecimiento de la alimentación es un hecho, mientras baja el precio de los productos agrarios básicos. No pagamos tanto por alimentos. Pagamos mucho por procesos, impuestos, normas, envases y demás.

Merecería la pena ahondar en todos estos aspectos, que justifican en parte el porqué, si pagamos más por los alimentos, llega menos dinero a los agricultores. Pero hoy solo queríamos denunciar el hecho cierto de que **un significativo número de explotaciones agrarias en España —también en Europa— están en pérdidas.** Y la situación no podrá mantenerse por mucho tiempo. No nos jugamos solo puestos de trabajo y poblamiento rural. Arriesgamos nuestra propia comida.

Apoyamos las manifestaciones pacíficas de nuestro sector primario, conformado por excelentes y sufridos profesionales. Ojalá su voz se escuche, que, entre todos, **seamos capaces de encontrar el equilibrio que nos garantice una alimentación variada, sana, sostenible y a un precio razonable. Y eso solo podrá conseguirse si los productores son capaces de disfrutar de una vida digna que hoy les negamos.** «Producimos tu comida, merecemos vivir de nuestro trabajo», gritarán, con toda razón, los manifestantes. Unamos nuestro grito al de ellos.

Nuestros agricultores, ganaderos y pescadores deben poder trabajar en paz, responsablemente y con una rentabilidad razonable que les garantice la continuidad de su explotación. La de ellos y, Dios quiera, la de los jóvenes que les sucedan.

*Artículo publicado en The Objective
el 14 de octubre de 2026*

L'últim EUROBARÒMETRE mostra que el 95% dels europeus consideren que l'agricultura i les zones rurals són importants per al futur d'Europa

L'agricultura i les zones rurals mantenen un pes destacat en la percepció dels ciutadans europeus. Això es reflecteix en l'últim Eurobaròmetre sobre agricultura i la Política Agrícola Comuna, realitzat per la Comissió Europea entre maig i juny de 2026 als 27 Estats membres.

Els resultats mostren una gran apreciació del paper de l'agricultura i del medi rural en el futur de la Unió Europea, així com un ampli suport a qüestions relacionades amb la seguretat alimentària i suport a les persones implicades en l'agricultura. A més, l'estudi analitza el grau de coneixement de la **PAC** i la percepció ciutadana de la seva contribució a diferents àrees.

UNA AGRICULTURA VINCULADA AL FUTUR D'EUROPA

La importància de l'agricultura i les zones rurals es manté en nivells elevats entre els ciutadans europeus. El 95 % dels enquestats consideren que ambdues són importants per al futur de la UE, una percepció que s'ha mantingut en nivells alts des de l'inici d'aquestes enquestes el 2007.

El coneixement de les polítiques europees dirigides al sector també arriba a una gran majoria:

- El **71%** diu que ha sentit parlar del **suport** que la UE ofereix als agricultors i ramaders a través de la PAC.
- El **70%** considera que la PAC beneficia **tots els ciutadans europeus** i no només el sector agrícola.
- El **60%** considera que la PAC anima els joves a incorporar-se al sector agrícola.

SEGURETAT ALIMENTÀRIA, PROXIMITAT I QUALITAT

Assegurar el **subministrament d'aliments** també és una de les prioritats principals dels ciutadans. El 93% dels enquestats considera crucial garantir un subministrament alimentari estable a la UE, mentre que el 78% considera que la PAC contribueix a aconseguir-ho.

A l'hora d'avaluar els productes alimentaris, l'origen i les condicions de producció també adquireixen un pes rellevant.

L'Eurobaròmetre també analitza el coneixement de les principals **etiquetes de qualitat europees**. El **58%** reconeix el logotip de la producció ecològica, mentre que el **25%** identifica el de les Indicacions Geogràfiques Protegides, el **20%** el de Denominacions d'Origen Protegides i el **18%** el de Especialitats Tradicionals Garantides.

MÉS SUPORT ALS AGRICULTORS I AL SEU PAPER EN L'ECONOMIA RURAL

Mirant cap als propers deu anys, el **48%** de les persones enquestades estan compromeses a augmentar el suport al paper de l'agricultura. A més, la majoria considera que la PAC contribueix a diferents aspectes relacionats amb l'activitat econòmica i el desenvolupament territorial:

- El 68% creu que impulsa la inversió i el **creixement** i que afavoreix l'ocupació en els sectors agrícola i alimentari.
- El 66% considera que contribueix a reduir **les desigualtats** entre regions i territoris europeus.
- El **70%** creu que ajuda a abordar el **canvi climàtic**.

En general, els resultats de l'Eurobaròmetre mostren una alta valoració de l'agricultura i les zones rurals entre els ciutadans europeus i un ampli reconeixement del paper de la PAC en àrees com la seguretat alimentària, el suport al sector agrícola, el desenvolupament territorial i la protecció ambiental.

Darrere d'un tomàquet *ecològic* hi ha **MOLT MÉS** del que penses

*Aliments obtinguts
respectant el medi ambient*

✓ *Control de plagues
i malalties amb
estratègies naturals*

✓ *Sense herbicides,
adobs ni fitosanitaris
de síntesi química*

✓ *Controls que aporten
seguretat i confiança
al consumidor*

Eurofulla.
Garantia de qualitat ecològica.

**Generalitat
de Catalunya**

tothom El Govern de

Foment del Treball presenta el Llibre Blanc sobre l'**Absentisme** Laboral on reclama una reforma del sistema d'incapacitat temporal

- La patronal proposa reforçar el paper de les mútues, revisar els complements d'IT i recuperar l'acomiadament objectiu per absentisme
- Foment també posa sobre la taula descarregar les empreses dels costos que assumeixen entre els dies 4 i 15 de baixa
- A Espanya, la xifra de treballadors que no van acudir cap dia a treballar a l'exercici 2025 va ascendir a 1.407.819

Foment del Treball ha elaborat el Llibre Blanc sobre l'Absentisme Laboral que neix de la necessitat d'analitzar en profunditat una realitat que afecta la competitivitat i la productivitat de les empreses, condiona la seva organització i té conseqüències en les persones treballadores, el sistema sanitari i els mecanismes de protecció social.

Aquest document posa una atenció especial en la incapacitat temporal per contingències comunes, un dels principals components de l'absentisme, oferint una anàlisi de la seva evolució i impacte i abordant els principals reptes que aquest fenomen planteja en l'àmbit laboral i empresarial.

El Llibre Blanc recull un conjunt de propostes sobre l'absentisme laboral en processos d'incapacitat temporal per contingències comunes estructurades en dos grans àmbits: la millora de l'ordenació dels processos d'incapacitat temporal i l'adopció de mesures laborals per millorar la gestió de l'absentisme a les empreses.

L'elaboració del Llibre Blanc s'ha fonamentat en una metodologia mixta que ha combinat l'anàlisi documental rigorosa amb un procés participatiu de consulta als principals agents implicats.

Amb l'objectiu de garantir la coherència i la qualitat tècnica del procés, es va constituir un grup intern de treball de composició reduïda, integrat per tècnics i experts en aquesta matèria amb coneixement especialitzat en relacions laborals, àmbit jurídic, Seguretat Social, salut laboral i gestió empresarial.

MILLORA EN L'ORDENACIÓ DELS PROCESSOS D'INCAPACITAT TEMPORAL

1. Paper protagonista de les mútues

Les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, associacions d'empresaris que tenen més de 125 anys de presència en la col·laboració de la gestió de la incapacitat temporal, entre altres funcions, tenen un paper protagonista en els accidents de treball i les malalties professionals.

En canvi, en relació amb les contingències comunes, el seu paper és totalment secundari, de col·laboració complementària, cosa que fa que aquests processos presentin greus problemes de gestió, especialment en relació amb el tractament mèdic de les persones que estan de baixa, que pot tenir repercussions negatives per a la recuperació i que allarga innecessàriament aquests processos.

Per aquesta raó, es proposa dotar les mútues del màxim protagonisme en els processos d'incapacitat temporal per contingències comunes, de manera que assumeixin tots els actes relacionats amb l'assistència sanitària i la rehabilitació del treballador, igual que succeeix en els casos d'accidents de treball i malalties professionals.

Assumiran aquesta posició en totes les empreses que hagin decidit que siguin les mútues les que gestionin les contingències comunes, que són més del 80% del total, per la qual cosa, en relació amb les empreses que hagin decidit que la cobertura d'aquesta prestació la facin les entitats gestores, es continuarà amb el sistema actual, amb les propostes de millora que es formulen.

D'aquesta manera s'aconsegueix un aprofitament més gran dels recursos de les mútues en els supòsits d'incapacitat temporal per contingències comunes. **Les mútues també podran fer propostes d'incapacitat permanent.**

Les mútues, juntament amb les entitats gestores i els serveis de salut, han d'establir protocols clínics específics per a les patologies que concentren un nombre més gran de processos: musculoesquelètiques, trastorns mentals, infeccions, etc.

L'assumpció de les noves funcions per part de les mútues s'ha de quantificar econòmicament i s'han d'establir millores en els coeficients per a la gestió de la prestació econòmica d'incapacitat temporal derivada de contingències comunes.

2. Millores en l'atenció primària

En aquells processos en què els serveis mèdics continuïn assumint el tractament mèdic i recuperador de les persones treballadores de baixa per incapacitat temporal per contingències comunes, bé perquè les empreses hagin decidit continuar amb la cobertura de la prestació amb les entitats gestores o bé perquè hagin transcorregut 365 dies, s'hi han d'introduir una sèrie de millores.

Cal reduir les llistes d'espera, especialment en temes com la realització de proves diagnòstiques i mèdiques o determinats tractaments, així com establir mecanismes de derivació a especialistes. Incrementar els recursos sanitaris mitjançant la reorganització del treball en els diferents àmbits dels serveis públics de salut, tot suprimint incompatibilitats i agilitant els processos d'homologació dels títols professionals extracomunitaris.

Incrementar els recursos que permetin al metge d'atenció primària conèixer les característiques del lloc de treball, informació sobre la mateixa prestació de serveis o les possibilitats d'adaptació de llocs de treball, mobilitats, treball a distància, etc., que té l'empresa.

Assegurar que els metges tenen prou competències tècniques per a les anàlisis corresponents de la capacitat laboral dels treballadors de baixa. Fins i tot, es podria analitzar la possibilitat de crear, dins dels serveis públics de salut, unitats de valoració i seguiment de la incapacitat temporal per contingències comunes, especialment per a processos complexos o de llarga durada.

Cal millorar la gestió administrativa introduint millores en la planificació, l'organització i la gestió dels recursos humans en l'assistència primària i separant el procés mèdic del procés administratiu. Es proposa un sistema de col·laboració publicoprivada mitjançant convenis de col·laboració amb les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, en què es reforci la connexió entre els metges d'atenció primària, les mútues i els òrgans d'inspecció.

Finalment, és fonamental millorar la interoperabilitat dels processos incrementant els sistemes de supervisió i seguiment estructural del sistema de salut relacionat amb les baixes.

3. Reforç dels sistemes de la inspecció

Augmentar la capacitat de control, reforçar les inspeccions mèdiques, crear un sistema d'alertes basades en dades i agilitar els terminis de gestió administrativa quant a les funcions d'inspecció mèdica de l'INSS o de l'ICAM a Catalunya.

4. Processos de digitalització i interoperabilitat

Cal la digitalització total dels expedients d'incapacitat temporal per contingències comunes per aconseguir reduir temps de tramitació, minimitzar errors i facilitar-ne l'accés.

S'ha d'avançar cap a un sistema d'informació integrat i interoperable, que suposi una millora de la qualitat de les dades, avanci cap a la simplificació dels tràmits i permeti tenir en compte col·lectius d'especial incidència en aquestes baixes, com són els supòsits de treballadors amb baixes reiterades o la concentració de processos d'incapacitat temporal per contingències comunes de durades molt curtes.

Introduir mecanismes predictius en la gestió de la incapacitat temporal per contingències comunes que puguin utilitzar les mútues, les entitats gestores o la inspecció per millorar en determinades situacions, per exemple, en treballadors reincidents.

Reforçar la transparència en la informació respecte a totes les dades, perquè puguin ser consultades i/o utilitzades per totes les entitats implicades en la gestió de la incapacitat temporal per contingències comunes, especialment pel que fa a la comunicació d'expedients mèdics entre tots els recursos sanitaris que intervenen en la gestió de les baixes.

Desenvolupar una eina interactiva que contingui totes les dades relatives a la incapacitat temporal per contingències comunes, que sigui d'accés públic i que estigui actualitzada.

5. Revisió de la durada de les baixes per contingències comunes

La durada de les baixes per contingències comunes està plantejant tota una sèrie de problemes que cal abordar.

Així, cal revisar mitjançant sistemes predictius els períodes de durada de les baixes mèdiques, tot modificant i actualitzant les guies actuals de durada òptima per ajustar-los a la durada real del procés curatiu. Aquests procediments s'han d'utilitzar com a referència orientativa i no com a automatisme.

S'han d'establir mecanismes d'avaluació primerenca de les baixes que s'estimi que poden ser de llarga durada, amb la finalitat que no només no se n'endarrerixi la durada, sinó que es pot arribar a produir una situació no reversible perquè el tractament mèdic arribi massa tard.

Establir el període de durada de la prestació d'incapacitat temporal en 365 dies, durant els quals les mútues assumeixen totes les funcions corresponents al procés curatiu i rehabilitador.

Finalitzat aquest període de 365 dies, el treballador de baixa passa a un segon nivell d'incapacitat temporal per contingències comunes, que gestionen directament les entitats gestores de la Seguretat Social.

A partir d'aquest moment, s'inicia un procés de 90 dies, durant el qual es manté la situació jurídica de segon nivell d'incapacitat temporal, per valorar si aquesta persona pot ser beneficiària de la prestació d'incapacitat permanent.

6. Anàlisi de fórmules de retorn progressiu a la feina

En els convenis col·lectius o mitjançant un acord entre l'empresa i la persona treballadora es podran establir programes de recuperació i retorn progressiu a la feina, que permetin aprofitar la capacitat laboral residual del

treballador quan sigui mèdicament possible. Durant aquest període es mantindrà l'assistència sanitària i es percebrà la prestació pública i el salari en proporció al temps en què s'estigui en cadascuna d'aquestes situacions. Aquestes situacions les han de controlar els serveis mèdics de les mútues, que establiran totes les qüestions mèdiques i de recuperació.

7. Revisió dels costos que assumeixen les empreses

El cost de la incapacitat temporal per contingències comunes és molt alt (33.000 milions d'euros en total, dels quals més de 17.000 milions corresponen directament a les empreses), per la qual cosa cal implantar mecanismes que permetin reduir aquestes quanties.

En primer lloc, a diferència del sistema actual de pagament directe per part de l'empresa (del 4t al 15è dia) i del pagament delegat (a partir d'aquest moment), es proposa que l'empresari deixi d'assumir aquest cost i que aquesta prestació es faci en pagament directe, ja sigui per les entitats gestores o per les mútues col·laboradores, segons quina hagi estat l'opció de l'empresa quant a la gestió de la incapacitat temporal per contingències comunes, i, en aquest últim supòsit, amb el finançament pressupostari corresponent a aquest increment del cost a càrrec de les entitats col·laboradores.

En segon lloc, es proposa eliminar l'obligació de cotitzar per part de les empreses durant el període de baixa, així com el mecanisme de pagament delegat de les prestacions, implantat el 1992 com a mesura no per millorar la protecció dels treballadors, sinó per reduir el dèficit públic d'aquell moment.

MESURES LABORALS PER MILLORAR LA GESTIÓ DE L'ABSENTISME

1. Qüestions generals

Coordinació normativa

La incapacitat temporal per contingències comunes està regulada per normes que se situen en diferents àrees de la legislació, de manera que hi pot haver figures jurídiques que tinguin significats diferents segons cada norma. Per aquest motiu, cal analitzar i coordinar les diferents normatives que intervenen en aquests processos, especialment entre l'Estatut dels

treballadors i la Llei general de la Seguretat Social, perquè qüestions que estan regulades en els textos puguin tenir el mateix significat. La finalitat última d'aquesta mesura és proporcionar més seguretat jurídica a les empreses en la gestió d'aquests processos d'incapacitat temporal.

Modificacions normatives

Cal modificar alguns aspectes que, si bé no tenen una influència directa en aquests processos, sí que presenten efectes negatius, com pot ser, entre d'altres, eliminar la malaltia com a causa de discriminació, introduïda el 2022.

Igualment es proposa modificar la Llei sobre infraccions i sancions en l'ordre social per incorporar-hi infraccions relatives a supòsits de frau en la percepció de la prestació d'incapacitat temporal per contingències comunes amb les sancions corresponents, que poden comportar no només multes, sinó també la pèrdua de les prestacions.

A l'efecte d'aconseguir una eficàcia més gran en aquesta situació de control del frau, es proposa ampliar les funcions de la Inspecció de Treball i Seguretat Social perquè pugui actuar de manera directa i no a requeriment de l'INSS, com succeeix actualment.

Recuperar el valor de l'esforç

S'han de recuperar valors relatius a l'esforç, el compromís amb la feina i la responsabilitat en l'execució de la prestació de serveis. Si bé és cert que les persones que integren el mercat de treball han canviat, hi ha valors que són essencials en la relació laboral, per la qual cosa cal posar en valor la cultura de l'esforç, que ha d'estar present tant mentre es treballa com quan s'està de baixa. Es proposa que les empreses, directament o mitjançant les associacions empresarials i amb la participació, si escau, de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, promoguin campanyes sectorials de sensibilització sobre l'ús responsable de la baixa mèdica.

Anàlisi de la salut mental

Cal estudiar la situació actual de la salut mental, que té tanta presència a partir de la pandèmia de la COVID-19 i que afecta principalment determinats col·lectius. El sistema públic de sanitat ha d'assumir el paper protagonista en l'aplicació de programes de salut pública d'aplicació de les mesures corresponents per afrontar aquest tipus de malalties.

2. Propostes durant el període de suspensió del contracte per incapacitat temporal

La regulació actual de l'art. 20.4 ET és força ineficaç, ja que no permet fer cap tipus de control per part de l'empresari i, en el cas que es pugui utilitzar, la conseqüència jurídica per al treballador és mínima.

Per aquest motiu, s'ha de modificar aquest precepte perquè es pugui integrar en el concepte del poder de direcció de l'empresari, sens perjudici de la seva concreció mitjançant la negociació col·lectiva.

L'empresari ha de tenir un cert coneixement de l'estat de salut del treballador quan està de baixa, per la qual cosa cal establir un mecanisme que permeti a l'empresa conèixer la situació de baixa i alta per incapacitat temporal per contingències comunes el mateix dia que s'expedeixen els comunicats corresponents.

S'han d'establir mecanismes que permetin a l'empresari adoptar les mesures disciplinàries corresponents per poder afrontar les situacions de frau o d'abús per part dels treballadors que simulen les baixes o que no compleixen fidelment les instruccions dels serveis mèdics per a la seva recuperació.

S'ha de regular clarament la possibilitat de determinar, a l'inici de la relació laboral o en qualsevol altre moment, un sistema únic de comunicació entre els treballadors i l'empresa, en què s'han d'incloure els modes d'actuació i els mecanismes de sanció en cas d'incompliment de les obligacions, que es pugui utilitzar per a tot tipus de comunicacions, incloses les relatives a la situació d'absències del treballador.

La finalitat d'aquest mecanisme és, fonamentalment, permetre el contacte permanent entre les dues parts durant la situació d'incapacitat temporal.

La situació en què es troba el treballador quan està en incapacitat temporal no es pot assimilar a un període de descans, ja que, encara que el contracte estigui suspès, hi ha tota una sèrie d'obligacions que es mantenen vigents, especialment la col·laboració de la persona treballadora per a la recuperació de l'estat de salut i la seva reincorporació a la feina, per la qual cosa no es pot considerar una situació en què escaigui la desconexió digital, sinó tot el contrari, ja que cal una connexió contínua entre treballador i empresa.

3. Reconeixements mèdics

S'ha d'eliminar la necessitat del consentiment del treballador per fer reconeixements mèdics quan es presten serveis en una empresa, ja sigui en els moments inicials de la relació o durant aquesta, així com regular la possibilitat de fer reconeixements mèdics obligatoris quan hi pugui haver motius mèdics per fer-los.

Igualment cal reforçar el paper dels informes dels serveis de prevenció després del retorn d'un procés d'incapacitat temporal de llarga durada, de manera que permetin, si escau, l'extinció del contracte de treball quan es declari la ineptitud del treballador.

4. Negociació col·lectiva

La negociació col·lectiva té un paper estratègic en la gestió de la incapacitat temporal, tant per contingències professionals com per contingències comunes.

En el cas concret de les contingències comunes, els convenis col·lectius poden regular aspectes que millorin l'abordatge d'aquestes qüestions, per exemple, implicant els treballadors o facilitant el control per part de les empreses durant les situacions de baixa.

Atesa la relació especial que s'ha pogut comprovar entre els alts índexs d'absentisme derivat de la incapacitat temporal per contingències comunes i els complements d'incapacitat temporal negociats en els convenis col·lectius, es proposa establir un mecanisme d'eliminació dels complements per incapacitat temporal que hi ha actualment en els convenis col·lectius.

Tanmateix, atesa l'especial gravetat de la qüestió, motivada pels alts índexs actuals d'absentisme derivat de la incapacitat temporal per contingències comunes, es proposa una modificació normativa de l'art. 43.2 LGSS que impedeixi la regulació d'aquest tipus de clàusules, així com la consideració de nul·litat i sense efecte de les clàusules actuals que regulin qualsevol tipus de millores voluntàries de la incapacitat temporal, sigui quina sigui l'extensió i l'abast d'aquestes clàusules.

5. Regulació dels supòsits d'extinció relacionats amb la incapacitat temporal

La incapacitat temporal per contingències comunes és una situació de suspensió del contracte de treball que presenta una relació amb l'extinció, des de diferents punts de vista.

En el cas d'extinció per causes objectives per ineptitud del treballador (art. 52.a ET), cal simplificar aquest mecanisme, tot concretant els aspectes exigits a les empreses respecte als ajustos raonables que s'han de fer, tenint en compte les seves circumstàncies econòmiques i productives, especialment en relació amb les petites i mitjanes empreses, i incrementant el valor que la norma actual atorga a l'informe emès pel servei de prevenció perquè l'empresa pugui procedir a l'extinció.

Cal recuperar l'acomiadament objectiu per absentisme, excloent-ne els supòsits de discapacitat, en l'àmbit determinat per la STC 118/2019, de 16 d'octubre, però simplificant els supòsits perquè pugui ser una eina útil per a les empreses en cas que el treballador s'absenti del seu lloc de treball, amb independència de les causes, en un nombre determinat d'ocasions.

En relació amb l'acomiadament per transgressió de la bona fe contractual per conductes contràries a la situació d'incapacitat temporal, s'han de concretar a l'art. 54.2.d) ET els comportaments dels treballadors que es poden qualificar de simulació de la situació, així

com els comportaments contraris al procés curatiu, per poder aportar més seguretat jurídica als empresaris.

L'extinció del contracte de treball, amb independència de la causa, quan el treballador es troba en una situació d'incapacitat temporal, no es pot qualificar de manera automàtica com a nul·la, ja que la situació de malaltia no és un supòsit de discapacitat, sinó que escau la declaració d'improcedència o procedència de l'acomiadament.

Finalment, en els casos d'extinció del contracte de treball quan es produeixi la declaració d'incapacitat permanent, que normalment va associada a l'exhauriment del període màxim d'incapacitat temporal, s'ha de simplificar la regulació actual de l'art. 49.1.n ET, tot eliminant l'allargament del període regulat a l'art. 48.2 ET, i reduint el procés exclusivament a l'obligació de l'empresari de fer ajustos raonables.

En la determinació d'aquests ajustos raonables, a l'efecte d'aclarir la normativa actual, la decisió del servei de prevenció ha de ser suficient perquè l'empresa pugui extingir el contracte de treball i, en cas que l'empresa consideri la implantació d'aquests canvis, les modificacions que es puguin produir en la relació laboral seran obligatòries per al treballador, i es podrà fixar una mena de període de prova després de l'aplicació d'aquests ajustos raonables.

LA PATRONAL CATALANA TRASLLADA A BRUSSEL·LES LES PROPOSTES DEL SEU PLA DE XOC PER REFORMAR EL SISTEMA D'INCAPACITAT TEMPORAL I FRENAR UN FENOMEN QUE AMENAÇA LA PRODUCTIVITAT I LA COMPETITIVITAT A LA UE.

Una delegació institucional de Foment del Treball, liderada pel seu president Josep Sánchez Llibre, s'ha reunit a Brussel·les - el passat 13 d'octubre - amb representants de la Direcció General d'Ocupació, Afers Socials i Inclusió de la Comissió Europea, així com amb membres del Parlament Europeu, per abordar l'accelerat creixement de l'absentisme laboral i plantejar una resposta coordinada en l'àmbit comunitari. Per a la patronal catalana és important traslladar aquesta qüestió tan rellevant per la societat i l'economia catalana i espanyola i sensibilitzar les institucions europees perquè ho incloguin a la seva agenda legislativa amb urgència.

175 anys

L'INSTITUT
AGRÍCOLA
CATALÀ DE SANT ISIDRE

1851-2026